

About Ga Magaswa and marriage customs. 1/5

2-15

Tsa naga ya gesu.

K34/114

1 Tsa naga ya gesu e Geluk's location seleteng sa Masising (Lydenburg Dist.) motseng o tsebyang ka gore ke ga Magaswa. Re kwa ba kgale ba re anegela tsa kgale tsa naga e ba re kgale go be go le Badimogetsane (The fairies). Re kwa ba re ba ba le mo thabeng e le gona kgauswi le motse oo e bitswago ka gore ke Sehlati. Badimogetsane bao re kwa gore ba be ba sa bonwa-bonwe, ba be ba bonwa ka sewela fela. Ba re ba ba na le leoto le letee fela, ge ba sepela ba be ba tsherema. Batho bao re kwa gore ba be ba eja batho, ba be ba na le lebelo le le siisago. Ba be ba kgona go tsherema ka lebelo le legolo ka lona leoto le le tee leo. Re kwa gore batho o be a sa phonyoge ge ba mmone. Ge ba swere motho ba be ba mo gadika ka letea a sa phela. Ba be ba sa sepele bosego ba be ba sepela mosegare. Re kwa gore mosegare o mogolo ka sekgalala (midday) ge o e ya mowe thabeng eo, o be o ekwa ba letsa meropa ya bona kua gare ga dithokgwa. Meropa eo ke yona e bego e thusa batho ge ba ekwa e lla ba be ba tseba gore go ne le badimogetsane ba name ba thoma go tshaba. Matsatsing a lehono ga ba sele gona. Re sepela thaba eo ka go rata.

Le mo thabeng e le go gona gare ga motse wa ga Magaswa le wa ga Malona e ba rego ke Noko-metse, e e ukametsego Komesinareng ya Sechoonoord (Sekukuni Nat. Commissioner's Office). Ba re le gona ba be ba le gona badimogetsane. Thaba ye ba re e be e sa namelwa batho ba be ba tshaba go e namela. Ba be ba re ge motho a ka e namela a fihla ka godimo ga yona e tlo ba e sa le a ye ya. Le ge re sa le ba banyane re hweditse thaba yo e sa tshabya go namelwa. Gomme matsatsing a lehono e a namelwa, gare tsebe gore ke mang e a go botsa batho gore ga go sa le badimogetsane fao go yona.

Mehlang yo re kwa gore ka nako ya serutwana (Spring time) ge dihlare di thoma go hloga, go be go le batho la bangwe¹ ba ba rego ke ba ga phana. Batho bao re kwa gore ba be ba dula kua sokeng,

ba le ba le mpona-pona. batho bao ba re ba be ba swara batho
 ba ba bolaye ba ba nwese pula ka bona. le ge re sa gola ka
 nako yo bakgalabye ba be ba re thibela ge re sepela re le nosi ka
 baka la batho bao. Gomme matsatsing a lehono le bona ga ba sa
 kwala.

2

Lenyalo.

ka molao wa Sesotho motho ga swanela go tsea busele, gagolo-
 golo ba mohlobo o sele. Go nyatsega ka kudu-kudu ge motho a
 tsea moloko o sele goba wa mohlobo o o sego wa gabo. E ba leepo
 (contempt) go motho eo, neng le neng ge motho a fapana nae o fela
 a mmotsa gore e se nna wena o gannwego ga geno o bile go o tso
 nyala motho o sele. Motho o swanetso nyala ngwana rakgadi agwe
 goba wa malome agwe, ke gore motwalagwe. Le mogatsa mohlologadi
 o swanetso mo tsenela. Go direga ga ntsi le matsatsing a lehono
 gore motho a tsee ngwana rangwanagwe ke gore ngwana monna go
 tatagwe. Seema se re: Ngwana rangwane ntsee kgomo di bowele
 sakeng.

Gomme rena baswa ga re sa latela melao ela ya setala ba
 bantse ba tloga ba gana le go nyala batswala ba bona le go tsenela
 bagatsa ba bo tatago bona.

Go a direga gore ge mosadi a ne le ditseka (diruiwa) ge a se
 na mosemane e a ka salago natso mohla a ehwa o nyala mosadi a mo
 nyalele lapa le. Ngwana o laola ke batswadi le ba moloko wa gabo
 gore a tsee ke motho ge ba gana go ka se dirwe selo.

Peeletso goba go thiba sefero:-

Ka morago ga ge kgarebe e lositwe go ntshwa dikgomo gore di
 yo beeletsa goba go thiba sefero, le ge mosetsana e sa le lethumasa
 ke gore e a se go a bolla go a direga gore babo lesogana ba tsee
 dikgomo ba yo thiba sefero. Dikgomo tse di laetsa¹ gore sefero
 seo ga se sa tsenwa, se ne le mokgwenyana wa sona.

3 Mang le mang o tlo bona ka kgomo tseo gore kgarebe yowe ke mosadi wa makete. A se kgapeletso gore motho a thibe sefero, gomme ka poifo ya gore ba bang ba se ke ba tsena o tlemegile gore a dire byalo. Peeletso goba go thiba sefero ke lenyalwana le le nyane, gomme a ba apee mabyala, ba bo kgarebe ge ba rata go dira bothakga ba fo reka byala. Ge ba ilo beeletsa gore peeletso babo lesogana ba tsebise babo kgarebe gore le re lebeleleng ka tsatsi la gore. Ka tsatsi leo le beilwego, babo lesogana ba bitsa banna goba ba bararo goba ba bane ba gape dikgomo ba ye ga gabo kgarebe. Ge be fihla ba tsenwa ke motseta ba alelwe legogwa ba robale, ka moswana ge ba tsoga ba bolela tse ba di tlisitsego, gomme ba hlabelwe pudi.

Pudi e e apewa ba je gomme mantsibuwa ba bowele ga gabo lesogana. Pudi e ke a go gagola sedimo gore kgomo tse ge di tswala di tswalele babo kgarebe, ke gore tse di tswalwago fao ga di balwa tsatsi la lenyalo, gomme ge ba se ba hlaba pudi gona di a balwa.

Ge lesogana le kgarebe ba seso ba tseana lesogana le etela kgarebe ba bonane, gomme e sego ka mehla. O ya mosegare esego bosego. Kgarebe e hlabele lesogana kgogo, gomme ge letsatsi le dikela lesogana le bowele gae. Lesogana ga la swanela go sepela le kgarebe pele ba nyalana. Kgarebe e bonwa ka maseka a moto le a diatla gore e lositse, gomme tse ga di laetse gantsi ge motho a tsoga ka lapeng ke gore ge ka gabo ba humile ba fo mo rekela. Ge kgarebe e ka hlanoga goba ya ima ka moka ditshinyegelo tsa bo lesogana di a towa, ge e se ge lesogana le re ke mosadi wa ka ga ne taba. Ge lesogana le hlanoga le hwelela ka moka tse di ilego ga gabo kgarebe.

Lenyalo:-

Ge lenyalo le tlilo ba gona babo lesogana ba tsebisa babo kgarebe re lokisetseng re etla. Gomme babo lesogana ba tsebise

4 ba moloko wa bo bona, le babo kgarebe le bona ba tsebisa ba moloko wa bo bona. Ka moka ba dire mabyala. Iabo kgarebe ba reka dikobo tsa go hlama ngwana bona. Ge tseo di fedile ba dira lenyalo. Tsatsi lewe dikgomo di ya e le mantsibowa ge ba fihla ba tsenywa ke maditela goba motseta, ba bule kgoro ka kgomo gape ba bule sefero ka pudi. Ka morago ga fao betsana ba tle ba tsee melamo ya bona, ba tsene ka lapeng. Pele ba tsea melamo ya bona ga ba dumelelwa gore ba tsene ka lapeng, ba kana ba robala fao kgorong. Ge ba tsena ba hwetsa go adilwe magogwa ka ntlong ba dule gona magogwa ke tsona ditulo tsa sesotho. Ge ba robala ba robala ka moka bakwenyana le betsana ka ntlong e tee.

Ka moswana ge ba tsoga bakwenyana ba ya kgorong ba yo galalelwa, ke gore ba ilo bolela tse ba tlilego natso. Pele ba bula kgoro gape ka kgomo, gomme ba bolele tse ba tlogo natso. Ge ba sa tle ba gapa tse di sego di kae ba ta raka ba gona ba yo nyaka tse dingwe, goba ba bale kgaitsemi ya lesogana gore e tlone ge a nyetswe ba tlise dikgomo tsewe di nyakegago, ge lesogana le sena kgaitsemi ba bolela gore etlore ge ngwana mosadi yowe ge a nyetswe ba ntshe dikgomo tsewe ge ba kgodisitse babo kgarebe ba ba dumelela gore ba tsene ka lapeng, gomme ba ba hlabele pudi ya morogo. Ka morago ba hlaba kgomo, ba ntshe mabyala ba fe latno ba fe bana magobe le dikgobe tsa dinawa le malekere le tse dingwe tse di bose. Monyadiwa a apare dihempe tsa gagwe a tshepe gore mang le mang a mmone (gomme matsatsing a lehono ba bangwe ba setse ba apara le lesira (veil) le letobola (shawl) le tse dingwe tsa sekgowa. Ge ba tloga fao ba tsea mohlobolo ba ya ga gabo lesogana ke gore nama e swanetsego go ya ga gabo lesogana. Mo tseleng ba tsama ba ema ba rapediswa ka maseka le ka dikgogo le ka maseleng, go fihla ga gabo lesogana. Ge ba tsena ka kgoro pele ba ntshetswa selo, ge ba tsena ka sefero le gona ba ntshetswa selo, pele ba ntsha selo ga ba tsene ba upa ba robala gona fao. Ge ba tsena ka sefero ba tsena ka ntlong, le gona pele ba ba fa selo ga ba dule fase.

5 Ge mowe go fedile gona ba a dula ba robale, ka moswana ga ba je selo go fihla mantsibuwa, mantsibuwa ge ba jele ba bowela ga gabo lesogana tetsena fela le basadi ba ba tlilego nabo, e be gore monyanya o fedile.

Ka morago ga fao ba bo lesogana ba roma motho gore a ye a botse babo kgarebe gore kgarebe e tle e bone monna. Ge ba fihla, ka moswana ba hlaba pudi, lesogana le neele mosadi tse a tlilego natso ge a etswa makgoweng. Mantsibowa kgarebe e bowele ga gabo yona. Ka morago ga fao lesogana le ya ka bogwe e be gore go fedile, ge lesogana le nyetse gabotse, ge a rata go tsea mosadi wa gagwe a ye ga gabo o ntsha kgomo a beke a mo tsee, go beka ke go ntsha kgomo ya mafelelo. Ge a se na kgomo mosadi a se ke a ya gabo go fihla a be le yona.

END S. 777